

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 11271-09-18 מדינת ישראל נ' גורודצקי(עציר)

בפני כבוד השופט ירון מינטקביץ

בעניין: מדינת ישראל
ע"י עו"ד שיר קמה

המאשימה

נגד

מאיר גורודצקי
ע"י עוה"ד מירה אמסלם וסלבה
רודנקו

הנאשם

הכרעת דין

רקע

נגד הנאשם הוגש כתב אישום המייחס לו עבירה של הפרת הוראה חוקית. ואלו עובדות האישום: בסמוך לשנת 1992 התחתן הנאשם עם גב' ס"ב (להלן: **האשה**). בשנת 1998 הגישה האשה נגד הנאשם תביעה למתן גט לבית הדין הרבני בירושלים וביום 29.6.99 הורה בית הדין לנאשם לתת לאישה גט (להלן: **צו הגט**), אך הנאשם לא ציית לצו.

ביום 20.6.00 הורה בית הדין להפעיל על הנאשם אמצעי כפיית מתן גט, ובכלל זה להטיל עליו מאסר. הנאשם עמד בסירובו לתת לאשה את גטה, ועל כן נאסר החל מחודש יולי 2000 ועד יום 23.10.18, כאשר ביטל בית הדין את הליכי כפיית הגט.

לאורך תקופת המאסר, משנוכח בית הדין כי אין בהליכי הכפייה שננקטו כדי להביא לתוצאה המצופה, הוחמרו מעת לעת תנאי כליאתו של הנאשם. בין היתר הועבר הנאשם לבתי סוהר אשר תנאי הכליאה בהם קשים, הוא הוחזק עם אסירים השפוטים בגין עבירות אלימות חמורות, נשללו ממנו זכויות שונות, כגון החזקת ציוד אישי, שיחות טלפון וקבלת ביקורים והנאשם אף הוחזק בתנאי בידוד לפרקי זמן ממושכים. וחרף כל אלה סרב הנאשם לציית לצו ולתת למתלוננת את גטה.

בשל כך, הואשם הנאשם בעבירה של הפרת הוראה חוקית. תחילה יוחסה לנאשם עבירה של הפרת הוראה של בית משפט אשר נועדה "**להגנה על חייו, גופו או שלומו של אדם**" (עבירה על סעי' 287(ב) לחוק העונשין). בהחלטה מיום 17.1.19 קבעתי, כי הוראת החיקוק המתאימה היא החלופה המקלה יותר, שבסעיף 287(א), שעניינה הפרת "**הוראה שניתנה כשורה מאת בית משפט או מאת פקיד או אדם הפועל בתפקיד רשמי ומוסמך לאותו ענין**". על מנת שלא להאריך אפנה את הקורא להחלטה.

יריעת המחלוקת

הנאשם הודה, כי חויב על ידי בית הדין לתת לאשה גט אך לא עשה כן, וכי הופעלו עליו אמצעי כפייה וציות בשל כך, אשר לא הביאו אותו לציית לצו הגט.

הנאשם טען, כי האשה לא גויירה כהלכה, ולכן הנישואין הדתיים אינם תקפים - ומכאן שלא היה חייב לתת למתלוננת גט. מכיוון ששאלת גיורה של האשה נתונה לסמכותו הייחודית של בית הדין הרבני, והיא נדונה והוכרעה שם, לא התרתי להביא ראיות לעניין זה (ר' החלטה מיום 20.3.19).

עיקר טענות ההגנה היו במישור המשפטי, והתמקדו בפגמים שנטען כי נפלו בהעמדת הנאשם לדין.

ראיות הצדדים

מטעם המאשימה העידו האשה עו"ד רפי רכס, היועץ המשפטי של בתי הדין הרבניים. מטעם ההגנה העיד הנאשם. כמו כן הצדדים הגישו מוצגים שונים, בעיקר מתוך תיק בית הדין הרבני.

ס"ב (האשה)

העדה תיארה את הרקע להגשת בקשת גירושין לפני כ-20 שנה ואת הקשיים שחוותה כתוצאה מהתמשכות ההליך. עוד העידה, כי השתתפה במספר רב של דיונים בבית הדין הרבני ובכל דיון דרשו הדיינים מהנאשם לתת לה גט - אך הוא עמד בסרובו. לדברי העדה, היא קיבלה גט זיכוי מבית דין פרטי מניו יורק ובית דין פרטי אחר קבע שנישואיה לנאשם בטלים, ולמרות שהליכים אלו לא הוכרו על ידי משרד הפנים והרבנות, כיום היא אינה רואה עצמה נשואה לנאשם.

בחקירתה הנגדית אישרה העדה כי המסמך 1/1, בקשתה לבטל את כתב האישום, נכתב על בשמה.

עו"ד רפי רכס

העד עובד במערך היועץ המשפטי של הנהלת בתי הדין הרבניים וערך את המסמך 19/1, שהוא עמדת מערכת בתי הדין ביחס להליך הפלילי שנגד הנאשם (עמדה הנדרשת לאור הנחיית פרקליט המדינה).

הנאשם

הנאשם הודה, כי הוא מסרב לציית לצו הגט. לדבריו האשה איננה יהודיה ולא עברה הליך גיור כדין, ולפיכך הוא כלל אינו חייב במתן גט. עוד טען, כי האשה מנסה להוציא ממנו כספים ורכוש בדרכי מרמה וכי זייפה מסמכים לשם כך. לדברי הנאשם, 50 דיינים היו מעורבים בתיק הגירושין נשוא כתב האישום וכולם טעו, או מנסים להגן על חבריהם שטעו. עוד אמר, כי לפני כ-17 שנים הסכים לתת לאשה גט, בתנאי שתחזור בה מתלונה אותה הגישה נגדו, אך היא סירבה.

הנאשם העלה בעדותו טענות שונות בדבר פגמים ותקלות שנפלו בהליכים שהתנהלו בעניינו בבית הדין ומסמכים שהיו דרושים לו על מנת להוכיח את צדקתו, אך נמנעו ממנו.

טענות ההגנה

טענות ההגנה התמקדו בפגמים שנפלו בהליך העמדתו של הנאשם לדין: לטענת ב"כ הנאשם, המאשימה פעלה בניגוד להנחיית פרקליט המדינה הרלוונטית וכן הפלתה את הנאשם ביחס לסרבני גט אחרים. עוד נטען, כי נעשה שימוש פסול בהליך הפלילי, כאקט נקמני של בית הדין הרבני נגדו, לאחר שהאשה בקשה לבטל את הליכי כפיית הגט.

כהערה מקדימה אציין, כי רוב טענות הנאשם כבר נדונו והוכרעו בהחלטה מיום 17.1.19 (כאשר הועלו כטענות מקדמיות). משלא חל כל שינוי במסד העובדתי, לא ראיתי מקום לדון בטענות פעם נוספת, ואסתפק בהפניה תמציתית להחלטה האמורה.

סקירה, דיון והכרעה

פגמים בהליך בבית הדין

הנאשם טען לפגמים שנפלו בצו הגט שניתן בבית הדין הרבני, בעטיים לא היה חייב לציית לו. לשיטתו, הליך גיורה של האשה היה פגום, ועל כן נישואיו חסרי תוקף ולא היה מקום לחייבו לתת גט. ב"כ הנאשם הרחיבו את הטענה וטענו, כי לכל הפחות מנקודת מבטו הסובייקטיבית של הנאשם, הוא סבר באמת ובתמים כי נישואיו לאשה חסרי תוקף, ועל כן אינו צריך לתת לאשה גט. דין הטענות להדחות על הסף.

ראשית אומר, גם אם למעלה מהדרוש, כי מהבחינה העובדתית, אני רחוק מלסבור שהטענה כנה:

מעדותו של הנאשם עצמו עלה, כי תחילה היה נכון לתת לאשה גט, אך התנה את מתן הגט בחזרתה של האשה מתלונה שהגישה נגדו (ע' 27, ש' 11-5). מפרוטוקול הדיון בבית הדין מיום 13.6.2000 (ת/5), עולה, כי הנאשם הצהיר בדיון שהוא מוכן לתת לאשה גט, בכפוף להסדרת עניינים כספיים שונים. גם מנימוקי כפיית גט, מיום 10.6.2008 (ת/10) עולה, כי הנאשם העלה בדיון זה את שאלת יהדותה של האשה, כנימוק לסירובו למתן גט, אך לצד זאת גם אמר כי ייתן לה גט בכפוף להסכמתה לדרישותיו בעניינים כספיים וענייני משמורת ילדים. התקשיתי ליישב את דבריו של הנאשם בדיון לפני, כאילו סירובו למתן גט נובע מטעמים עקרוניים ומצפוניים, עם אמירותיו הקודמות, כי יסכים לתת לאשה את גטה, אם תעמוד בתנאים שהציב לה.

משכך, ולאור התרשמותי מהנאשם, נראה כי טענתו, שאינו חייב לתת גט מכיוון שהאשה אינה יהודיה נועדה להסביר בדיעבד את הפרת צו הגט ולהצדיק את התנהלותו של הנאשם, בין בפני עצמו בין בפני אחרים, וכי הסיבה האמיתית להפרת צו הגט היא אחרת.

אך גם לו הייתי מקבל כי הנאשם סבר באמת ובתמים כי פסק הדין של בית הדין שגוי, וכי אינו חייב לתת לאשה גט שכן נישואיהם בטלים מעיקרם, ואף לו הייתי משתכנע כי מתן הגט עומד בניגוד למצפוני ואמונתו של הנאשם, לא היה בכך לסייע לו:

חובתו של אדם לציית להוראה חוקית אינה מסוייגת רק להוראה אשר האדם מסכים איתה, אלא גם - ובעיקר - להוראה שהוא חולק עליה. שהרי כאשר אדם מסכים להוראה חוקית, החשש כי תופר אינו גבוה. האיסור על הפרת הוראה חוקית נועד דווקא למקרים בהם אדם אינו מסכים עם ההוראה, אלא סבור כי היא פוגעת בו ואף עושה לו עוול.

פסיקה עקבית קובעת, כי לא ניתן לתקוף הוראה חוקית תקיפה עקיפה, אגב הליך פלילי בשל הפרתה, אלא במקרים חריגים ויוצאי דופן, בהם מדובר בהחלטה בטלה מעיקרה. וכך נקבע בפסק הדין המנחה בענין זה, רע"פ 4398/98, עינת הראל נ' מדינת ישראל:

זאת דרך המלך לביקורת שיפוטית על צו פסילה של רישיון נהיגה: תקיפה ישירה של הצו. ברור שהמחוקק התכוון כי זו תהא הדרך הרגילה שבה ילך בעל רישיון הטוען כי אין הצדקה לפסילת הרישיון. מן הראוי שבעל הרישיון יכבד את כוונת המחוקק, ולא ילך בדרך עקיפה, גם אם היא פתוחה, בהיעדר טעם מיוחד לכך. מכל מקום, מן הראוי שבית-המשפט יעדיף את הדרך הרגילה

של תקיפה ישירה, שנקבעה במפורש בחוק, על פני הדרך של תקיפה עקיפה. ואין זה רק משום שזאת היא כוונת המחוקק, אלא גם משום שבדרך-כלל יש יתרונות לתקיפה ישירה של החלטה מינהלית על פני תקיפה עקיפה של החלטה. ראו י' זמיר השפיטה בעניינים מינהליים [16], בעמ' 43 ואילך. לפיכך המדיניות השיפוטית הראויה היא לעודד ביקורת שיפוטית בדרך של תקיפה ישירה. בהתאם לכך, ראוי שנהג הטוען כי צו הפסילה פגום מטעם זה או אחר, לרבות הפרה של זכות הטיעון, יעלה טענה זאת בדרך של תקיפה ישירה, כפי שנקבע בפקודת התעבורה. ראו רע"פ 1330/91 קדים נ' מדינת ישראל [11].

ראוי להבהיר כי הדרך לתקיפה עקיפה של צו פסילה אינה חסומה. אולם בתקיפה עקיפה של צו פסילה לא ייטה בית-המשפט לבטל את הצו למפרע, אלא אם כן הנסיבות המיוחדות של המקרה, לרבות חומרת הפגם שנפל בצו, מצדיקות את התקיפה העקיפה ואת הנפקות של בטלות למפרע.

במקרה שלפני אין כל ספק, כי צו הגט ניתן על ידי בית דין שפעל בגדרי סמכותו: לא נטען כי בית הדין פעל בחוסר סמכות, וחזקת כשרות התנהלותו לא נסתרה. יתרה מכך, תוקפו של צו הגט נבחן מספר פעמים בבית הדין הרבני הגדול ובבית המשפט העליון, ואושר פעם אחר פעם (ר' סקירת ההליכים בת/18, פסק הדין בש"פ 4072/12, שם ביקש הנאשם לבטל את אמצעי הכפייה אשר הוטלו עליו, פסקאות 6-3 לפסק דינו של כב' השי זילברטל). משכך, אין להרהר אחריו או לבחון אותו במסגרת הליך זה.

הקושי שבתקיפה עקיפה מקבל משנה תוקף בהליך שלפני: צו הגט, שהנאשם מואשם בהפרתו, נמצא בסמכותו הייחודית של בית הדין הרבני, ובית משפט בהליך פלילי כלל אינו מוסמך לדון בו, קל וחומר לשמש מעין ערכאת ערעור על בית הדין ולבחון את נכונות החלטותיו - אשר כאמור, נבחנו ואושרו על ידי בית הדין הרבני הגדול ובית המשפט העליון, בהליכים ערעוריים (היינו תקיפה ישירה).

למעלה מהדרוש, על מנת להמחיש עד כמה קשה טענת הנאשם, אוסיף, כי בהליך פלילי, די לנאשם ליצור ספק בראיות נגדו כדי לזכות בהליך, ואילו בהליכים אחרים רובץ על בעל דין נטל כבד יותר במידה ניכרת. וכך תתכן אפשרות שטענה עובדתית שלא תעמוד ברף הראייתי הנדרש בהליך אחד, יכולה להתקבל מחמת הספק בהליך הפלילי, באופן שנותן יתרון דיוני וראייתי למי שמפר צו על פני מי שמקיים אותו. ובמיוחד דברים אמורים במקרה שלפני, שכן הנטל הראייתי הנדרש בבית דין רבני לצורך קביעה של בטלות נישואין, הוא כבד ביותר וקרוב לדרישה לודאות מלאה.

אכיפה בררנית

ההליך שלפני הוא המקרה הראשון בו הוגש אישום נגד סרבן גט בשל עבירה של הפרת הוראה חוקית, על פי הנחיית פרקליט המדינה מיום 10.11.16. לשיטת ב"כ הנאשם, נתון זה מצדיק את ביטולו של האישום, משום שלא הוגשו כתבי אישום דומים נגד סרבני גט אחרים. לא מצאתי ממש בטענה:

ראשית אומר, כי שינוי מדיניות אכיפה מצוי במסגרת שיקול דעתה של התביעה. ר' למשל רע"פ 4562/11 מוחתסב נ' מדינת ישראל, פסקה 26 לפסק דינו של השופט עמית:

"הלכה עמנו כי רשות מינהלית - ורשויות התביעה הן בגדר רשות מינהלית - רשאית לשנות את מדיניותה בכל עת ואין לפרט זכות מוקנית כי מדיניות מסוימת תימשך..."

וגם מהבחינה הלוגית אוסיף, כי תמיד יהיה מקרה ראשון בו יועמד אדם לדין בגין עבירה מסוימת, ונתון זה לבדו בודאי שאינו מלמד על פגם התנהלות המאשימה. עם זאת, ברור כי לנתון זה משמעות בקביעת רמת הענישה, שהרי אין חורשים הלכה על גבם של הנאשמים הראשונים בעבירה.

גם אם אצא מהנחה שישנם סרבני גט נוספים, אשר נגדם לא הוגש אישום, ההגנה לא הצביעה על מקרים נוספים דומים לזה שלפני, של סרבני גט אשר לאורך עשרים שנה מפריס ברגל גסה צו שיפוטי, ובודאי שלא הצביעה על מניע פסול להבחנה בינם ובין הנאשם. כל אשר עלה הוא מקרה אחר, אליו התייחס העד רכס בעדותו, של אדם שסרב לתת לאשתו גט לאורך תקופה של כשנתיים עד שהתרצה - ואין דמיון רב בין המקרים. ולמעלה מהדרוש אציון, כי לא נטען, וממילא לא הוכח, כי הנאשם הפר את צו הגט תוך הסתמכות על מדיניות האכיפה הקודמת, בה סרבני גט אחרים לא הועמדו לדין, ועל כן נגרם לו נזק כתוצאה משינוי המדיניות (ר' בהקשר זה ע"פ 6328/12, פולדי פרץ נ' מדינת ישראל).

משך הזמן הארוך בו מפר הנאשם את צו הגט, והעובדה שגם 18 שנות מאסר לא הביאו אותו לציית לצו הגט, מייחדים את המקרה שלפני, ומצדיקים הגשת אישום, גם אם אין מדובר בצעד שגרתי.

שיקול נוסף התומך בהגשת האישום, הוא ייחודו של חיוב במתן גט לעומת החלטות שיפוטיות אחרות:

כמעט כל החלטה שיפוטית ניתנת לאכיפה על ידי הרשות: אדם שאינו מציית לפסק דין כספי חשוף להליכי הוצאה לפועל ועיקול רכושו. אדם שאינו הורס בניה בלתי חוקית, חשוף לביצוע הצו על ידי הרשות (ולרוב על חשבונו). אדם שמפר תנאי שחרור, עלול להעצר. אדם שאינו משלם קנס, צפוי למאסר תחתיו. אך חיוב במתן גט אינו ניתן לביצוע על ידי אף אדם, זולת הבעל, והוא היחיד היכול להתיר אשה מעגינותה - ומטעם זה נקבעו בדין אמצעי כפייה חריפים.

מעבר לכך, הפרת חיוב במתן גט חורגת ממערכת היחסים שבין הצדדים להליך הגירושין, שכן מדובר בענייני מעמד אישי, שיש לו השפעה גם על אחרים, שאינם צד להליך.

משכך, יש טעם בהנחיה להעמיד לדין סרבני גט במקרים המתאימים, כגון המקרה שלפני.

העדר עניין לציבור

נטען, כי האשה בקשה לבטל את הליכי כפיית הגט לאחר שבית דין פרטי ביטל את נישואיה, ועל כן אין עניין ציבורי בניהול ההליך נגד הנאשם.

אקדים ואומר, כי התקשיתי להבין את הטענה, שהרי העדר עניין לציבור אינו טענה מקדמית שקבלתה יכולה להביא לביטולו של הליך, אלא עילה שלא להגיש כתב אישום. אך גם לגופו של עניין לא מצאתי בטענה דבר:

הנאשם הפר את צו הגט לאורך כעשרים שנה, ולאורך תקופה זו נעשו מאמצים רבים, של בית הדין ושל האשה, לעקוף את סירובו העיקש לציית לפסק הדין. בסופו של דבר מצאה האשה פתרון למצבה בבית הדין הפרטי (אשר מהחלטת בית הדין הרבני מיום 23.10.18 עולה, כי בית הדין חולק על פתרון זה). מדברי האשה בבית הדין ומעדותה לפני עולה בבירור, כי היא בקשה לבטל את הליכי כפיית הגט לאחר שנואשה מהם, ולא משום שויתרה על רצונה לקבל גט לסיים את מערכת יחסיה עם הנאשם.

יתרה מכך, הפרת פסק דין פוגעת בערכים החורגים מהיחסים שבין הצדדים להליך, ועל כן עמדתה של האשה ביחס להליך, הגם שיש לה משקל, רחוקה מלהיות מכרעת.

טענות הגנה נוספות

בסיכומי ב"כ הנאשם עלו טענות נוספות, אשר כבר עלו במסגרת טענות מקדמיות, נדונו ונדחו בהחלטה מיום 17.1.19. לפיכך אסקור בתמצית את הטענות ונימוקי דחייתן.

ביטול ההוראה החוקית

נטען, כי בשל ביטול כפיית הגט, גם צו הגט בטל עמו, ועל כן התאינה העבירה של הפרתו. אין בטענה זו מאומה. כפי שקבעתי, אכן בית הדין ביטל בהחלטתו מיום 23.10.18 את הוראת כפיית הגט, אך הבהיר באופן מפורש, שאין ברור ממנו, כי צו הגט עצמו שריר וקיים ועל הנאשם לציית לו (ר' ע' 9, סע' ג' לסיכום פסק הדין). וגם לו היה בית הדין מבטל את צו הגט, לא היה בכך כדי להכשיר בדיעבד את הפרתו לאורך עשרים שנה.

חריגה מהנחיית פרקליט המדינה

ב"כ הנאשם טענו, כי כתב האישום הוגש בניגוד להנחיית פרקליט המדינה. טענה זו נדונה ונדחתה בהחלטה מיום 17.1.19, ולא עלה כל נתון חדש המצדיק לבחון את העניין מחדש.

ואדגיש, כי גם לו הייתי סבור שלא מולאו כל הנחיות פרקליט המדינה ביחס להליכים שקדמו להגשת האישום - ואינני סבור כך - הרי שעצם הגשת האישום בנסיבותיו של מקרה זה מתיישבת עם השיקולים שנקבעו בסע' 13 להנחיה (משך זמן ההפרה, הפגיעה באשה ועמידת הסרבן על סירובו).

שיהוי והתיישנות

נטען כי העבירות המיוחסות לנאשם התיישנו וכי כתב האישום הוגש בשיהוי ניכר, של 18 שנה. גם טענה זו נדונה ונדחתה בהחלטה מיום 17.1.19, שם קבעתי כי מדובר בעבירה נמשכת, אשר הנאשם ממשיך ועובר אותה בעצם ימי ניהול ההליך, ועל כן לא התיישנה.

סיכום

אין מחלוקת עובדתית, כי הנאשם הפר את צו הגט, וכי עודו מפר אותו גם היום, עשרים שנה לאחר שניתן. טענותיו של הנאשם בדבר פגמים בצו הגט ובהליך בבית הדין הרבני אינן יכולות להשמע בהליך זה, ולאור מיצוי כל הליכי הערעור, ספק רב אם ניתן להעלותן בכלל.

טענות הנאשם בדבר פגמים בהליך הפלילי, כמו גם טענות הגנה אחרות שהעלה, נדחו.

לאור זאת מרשיע את הנאשם בעבירה של הפרת הוראה חוקית.

ניתנה היום, ב' ניסן תשע"ט, 07 אפריל 2019, בהעדר הצדדים

דינים ועוד - מבית חשבים ה.פ.ס. מידע עסקי בע"מ
[/http://www.dinimveod.co.il](http://www.dinimveod.co.il)